

kaj drugega v cerkvi peti, razun kar poseben odbor za dobro spozná in cerkev poterdí.

2. Naj osnuje katol. družba katolišk pevski zbor, da pokaže djavno cerkveno umetniške zaklade, ki jih ves svet tako visoko ceni. V Ljubljani je to toliko lažje izvršiti, ker ste seminiši alojzijansko in duhovščina. Ako to privoli in podpira milostl. kn. škofijstvo, bode se napravil pevski zbor, da je kaj; postavilo se bode lahka čez 60 deških in moških glasov. Naj se potem popevajo cerkveno - klasična dela Palestrin-a, Vittorija in drugih. Zakaj bi škofijska cerkev ne bila zgled vsem drugim farnim cerkvam? Ako pa to ne gre, naj se vsaj pri kakih skupšinah zapoje kaj tacega. Skušnja uči, da, kdor je okusil veličast teh del, ne dopadajo mu več svetne fraze. Mladost bode navdušena samo za cerkveno-klasične speve, in mladi duhovni bodo zanesli jih tudi po drugih farah.

3. Naj katol. društvo pozvé in naznani natančne rimsko-katoliške vredbe, ktere zadevajo cerkveno petje na koru, in naj jih naznani, ter naj bi jih prečastito škofijstvo naravnost zapovedalo. Nekteri na pr. terdijo, da se ne smejo peti pri sv. maši pesmi Matere Božje za ofertorij ter se opirajo na keršanski nauk, ki pravi, da moramo paziti in misliti na poglobitve dele svete maše; neki ukaz pravi naravnost, da se ne smé nič popevati v cerkvi, kar se z Božjo službo ne vjema. Drugi zopet terdijo, da na tem ni toliko.

Vse eno nikakor ni, kakošne pesmi da naj se pojejo pri Božji službi. Ako katol. družba to dožene, bode saj to dobro storila, da orglavci ne bodo delali po svoji glavi in za nje bode prav, ne bode jim treba plajša na vse vetrove obračati, ker vsaki se bode opiral na sv. cerkve ukaz, kteri hočemo pokorni biti na veke.

C.

Nekoliko o poštevnanji ali računstvu v ljudski šoli.

(Konec.)

6) Kedar se pa v množivcu številka 1 nahaja, prikrajšaš množenje s tem, da množenec precej kot prvi izdelek obderžiš in le z drugimi večjimi številkami množiš, in naposled posamezne izdelke sošteješ. N. pr.:

a)	$\begin{array}{r} 2468 \times 51 \\ 12340 \\ 125868 \end{array}$	b)	$\begin{array}{r} 12345 \times 103 \\ 37035 \\ 1271535 \end{array}$	c)	$\begin{array}{r} 6543 \times 123 \\ 13086 \\ 19629 \\ 804789 \end{array}$
----	--	----	---	----	--

7) Ako je množilec številka 11 izdelek, po poprejšnem prihitelji izpelješ že lahko iz množenca, če prvo številko na desni precej pod potezo zapišeš, in po tem k prvi drugo, k drugi tretjo, k tretji četerto, i. t. d. prišteješ in govoriš: 3 je 3; 3 in 2 je 5; 178423 $\times$ 11 2 in 4 je 6; 4 in 8 je 12, ostane 1; 1 in 8 je 9 in 7 je 16, ostane 1; 1 in 7 je 8 in 1 je 9; 1 je 1.

8) Kedar se da množilec priložno razdeliti v dva izdelovavca (Faktoren), množiš priročno, če množenec z enim izdelovavcem množiš, in potem izdelek še z drugim. N. pr.:

$$\begin{array}{r} \text{a) } 3456 \times 36 \\ \underline{13824} \\ 124416 \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{b) } 12345 \times 490 \\ \underline{86415} \\ 6049050 \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{c) } 426 \times 33 \\ \underline{1278} \\ 14058 \end{array}$$

9) Ako je množilec razun enot iz samih devetek, množenje priložno izveršiš, ako množilcu toliko prišteješ, da postane 100, 1000 . . .; potem množi množenec nar popred s 100, 1000 . . ., po tem pa še s številko k enotami pristeto, in odštej drugi izdelek od prvega. N. pr.:

$$\begin{array}{r} \text{a) } 3456 \times 994 = 3456 \times (1000 - 6) \\ \underline{3456000} \\ 20736 \\ 3435264 \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{b) } 24680_{0000} \times 9997 \\ \underline{74040} \\ 10000 - 3 \\ 246725960 \end{array}$$

10) Ako je množilec razun naj višje stopnje iz samih devetek, dá se račun ob kratkem izveršiti, če množilec za 1 pomnožimo in tako število dobimo, ki je iz ene same pomenljive številke in iz ničel na desno sledečih. Ako tedaj s tem številom množenec pomnožimo, je izdelek za 1kratni množenec prevelik, torej moramo naposled še od tega izdelka množenec odšteti. N. pr.:

$$\begin{array}{r} \text{a) } 3456 \times 399 \\ \underline{1382400} \\ 1378944 \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{b) } 6421 \times 79 \\ \underline{505680} \\ 499259 \end{array}$$

11) Kedar je razštevavec (Divisor) 10, 100, 1000 . . . zmanjšaj vsako deljenčevo (Dividend) številko 10, 100, 1000 . . . krat, kar se s tem izverši, da mu na desno 1, 2, 3, . . . številke odrežeš, na levo ostale številke so delež (Quozient), na desno odrezane pa so ostanek, ki bi se mogel z razštevavcem še deliti, kar pa se le v podobi drobca ali deline naznanja. N. pr.:

$$\text{a) } 3420 : 10 = 342 \quad \text{b) } 12345 : 1000 = 12^{345}/_{1000}$$

12) Kedar se v razštevavcu na desno ničle nahajajo, opusti te ničle med izpeljavo in odreži ravno toliko številko tudi v deljencu. N. pr.:

$$\text{a) } 34463 : 300 = 114^{263}/_{300} \quad \text{b) } 451094 : 4900 = 92^{294}/_{4900}$$

13) Število s 25 deliš, ako število s 4 pomnožiš in ta izdelek s številko 100 deliš. Namest da bi število delil s 125, pomnoži ga 8krat in deli izdelek s 1000. N. pr.:

$$\begin{array}{ll} \text{a)} & 23456 : 25 \\ & \underline{93824 : 100} = 938^{24}_{/100} \end{array} \quad \begin{array}{ll} \text{b)} & 13579 : 125 \\ & \underline{108632 : 1000} = 108^{632}_{/1000} \end{array}$$

14) Ako se dá razštevavec v dva izdelovavca razdeliti se priložno deli, ako deljenec z enim faktorjem, in po tem delež ali kvocienit zopet z drugim faktorjem delimo. N. pr.:

$$\begin{array}{ll} \text{a)} & 466320 : 48 \\ & \underline{77720} \quad 6 \times 8 \\ & 9615 \end{array} \quad \begin{array}{ll} \text{b)} & 784345 : 35 \\ & \underline{156869} \quad 5 \times 7 \\ & 22409^{6/7} \end{array}$$

$$3 \text{ — } 4 \text{ — } 5 \text{ — } 6 \text{ — } 1 \text{ — } 2 \text{ — } 7$$

15) Priložno s 25 in 125 se dajo števila množiti s pomočjo razštevavanja ali deljenja. Namest da bi s 25 množil, pomnoži število s 100 in deli s 4; in namest da bi s 125 množil, pomnoži število s 1000 in deli s 8. N. pr.:

$$\begin{array}{ll} \text{a)} & 5986_{00} \times 25 \\ & \underline{149650} \end{array} \quad \begin{array}{ll} \text{b)} & 3795_{000} \times 125 \\ & \underline{474375} \end{array}$$

Ti so najnavadnejši prihitleji, ki se dajo pri 4 računskih pravilih prav lahko in v velik korist porabiti. Dosihmal se je v ljudski šoli prav malo podučevalo o tej reči; kajti mislilo se je, da so taki prihitleji za mladino v ljudski šoli pretežki, le nekteri so bili drugačnih misli. Gotovo brez vse škode dajo se prihitleji v računstvu vpeljati, že v 3. razredu ljudskih šol nekoliko, z velikim vspehom pa v 4. razredu. Porok mi je tega lastna skušnja, poterdilo mi je to vso tukajšnje učiteljstvo pri konferencijah in tudi v dunajskem šolskem časniku (Oesterreichischer Schulbote) se nahajajo sestavki v tem smislu. Ali bi ne bilo dobro, da bi se o omenjenih prihitlejih podučevalo povsod v višjih razredih ljudskih šol? Otroci bi se potem tudi pripravljali za srednje šole, kjer iste prihitleje zahtevajo.

Jakob Inglič,

c. kr. učenik.

Zemljepisje v ljudski šoli.

(Dalje.)

O. Kakor sem ti že pravil, manjka na Kranjskem sploh kapitala, ker skoraj ves denar je založen v kreditnih listih. Hipotečna posojila narodne banke za Kranjsko iznašala so leta 1868. samo 77.250, menjicna in druga posojila 368.163 gl. na leto. Podružnica kreditnega zavoda prevede v Ljubljani po 25.000 — 40.000 gl. na leto. Deželna hranilnica v Ljubljani, edina na Kranjskem, je imela konec leta 1868. 395.119 gl. 58 kr. last-